

1

Комітет
2

3

4

5

6

НОВА АГРАРНА ПОЛІТИКА

Україна – гарант національної та світової продовольчої безпеки. Розвиток переробки, біоенергетичного виробництва, садівництва, ягідництва та овочівництва, тваринництва, диверсифікація логістичної інфраструктури та забезпечення безперешкодного експорту

Робота групи нова аграрна політика

165

учасників

9

підгруп

10

засідань з національними експертами, а також

53

пропозиції від учасників РГ

з них **13**

міжнародні партнери

2

з міжнародними партнерами

з них **5**

від міжнародні партнери

6

кроссекторальних

Стан сфери до війни. Основні напрямки

Напрямки покращення

1. Ефективність виробництва урожайність пшениці, т/га

2. Рівень доданої вартості Середня вартість експорту, дол/кг

Основні виклики

- **~60% ріллі в Україні не має достатнього водопостачання**
 - Україна втрачає родючість ґрунтів через недостатньо ефективне використання землі: низьке використання добрив, застарілі технології землеустрою
-
- **Висока вартість та низька швидкість підключення до комунікацій** – одна з основних перешкод для побудови переробних підприємств
 - **Обмежений доступ до недорогого фінансування** в країні також перешкоджає створенню переробних потужностей та виробництв високої вартості, що вимагає капітальних витрат (наприклад, фрукти і овочі, які потребують переробки для експорту)

Стан сфери до війни

Сільське господарство становило 10% ВВП у 2021 році

86 млн. тонн зернових та зернобобових зібрано у 2021 році

Україна – ключовий експортер ряду продуктів:

- 1-ше місце у світовому експорті соняшникової олії (4,6 млн. тонн);
- 3-тє місце у світовому експорті ріпаку (2,7 млн. тонн);
- 4-те місце у світовому експорті ячменю (5,7 млн. тонн);
- 6-те місце у світовому експорті кукурудзи (24,7 млн. тонн).

- 41% експорту у 2021 році – продукція АПК
- Динамічний розвиток – приріст виробництва у 2021 році становив 14,4%
- Торгівля продовольством в еквіваленті 6% калорій світового споживання
- 6-те місце у світі за загальною площею чорноземів – 34,2 млн. га., найвища частка чорноземів у світі – 60 відсотків території (у світі – близько 25%)
- Площа зрошуваних земель 550 тис га

Вплив війни на галузь

- Блокування морських портів призвело до значного скорочення експорту: з 6-7 млн тонн в місяць до 1,5-2 млн тонн.
- Прямі втрати активів в галузі можуть скласти **6,5 млрд. дол. США**.
- Втрати доступних посівних площ - **понад 25%, зрошуваних земель – понад 70%, ягідників – близько 25%, садів – 20%**.
- Потенційно очікується втрата **до 30 відсотків поголів'я тварин**.
- Пошкоджено **біля 5% земель** сільськогосподарського призначення.
- Істотних руйнувань зазнали об'єкти інфраструктури: сільськогосподарської, складської, транспортної, енергетичної, переробної промисловості.
- Відбулося зростання вартості виробництва продукції внаслідок зростання цін на добрива, пальне та насіння.
- Разом з обмеженими властивостями реалізації продукції та обмеженим доступом до фінансових ресурсів це загрожує банкрутством аграрних підприємств та відмовою від посівної кампанії у 2022/2023 м.р.

структура

стан сфери

цілі

Ключові виклики

- Блокування морських портів та аграрного експорту призвело до критичного падіння закупівельних цін, що загрожує банкрутством аграріїв та відмовою від посівної кампанії, дефіцитом потужностей для зберігання нового врожаю близько 15 млн тонн
- Зростання вартості добрив, пального, посівних матеріалів призвели до труднощів із фінансуванням роботи аграрного сектору
- Фізичне знищення аграрних підприємств в зоні ведення бойових дій, потенційна втрата до 30 % поголів'я тварин
- Бар'єри для виходу аграрної продукції на ринки інших країн (у тому числі наявність квот ЄС), необхідність швидкої апроксимації національного законодавства у сфері санітарного та фітосанітарного контролю до вимог ЄС не пізніше 2024 року

Стратегічна ціль

Економічна трансформація
агро-промислового комплексу,
розвиток аграрної інфраструктури

структура

стан сфери

цілі

Ключові реформи

- Диверсифікація та розвиток логістичної інфраструктури
- Розвиток садівництва, овочівництва та ягідництва
- Завершення адаптації законодавства до вимог ЄС у сфері СФЗ
- Стимулювання та розвиток переробних галузей
- Розвиток меліоративних систем
- Розвиток біоенергетичного виробництва

Цілі

2022 | Розбудова нової логістичної інфраструктури та збільшення експорту.
 | Забезпечення аграріїв кредитними коштами задля уможливлення проведення збиральної та посівної кампаній 2022 року.
 | Забезпечення аграріїв засобами тимчасового зберігання врожаю 2022 року та фінансуванням на їх придбання.

2023-2025 | Залучення інвестицій у галузь АПК, зокрема в інфраструктуру, переробку, садівництво, ягідництво та будівництво теплиць.
 | Створення умов для розвитку переробки: спрощення приєднання до інженерних мереж, захист інвестицій, подолання корупції.
 | Забезпечення проведення робіт з реабілітації територій і рекультивациі земель.
 | Остаточне скасування тарифних квот на імпорт української с/г продукції в ЄС.

2026-2032 | Розвиток біоенергетики з урахуванням плану ЄС REPowerEU
 | Запуск глибокої переробки зерна та олійних культур.
 | Відкриття нових ринків збуту для плодової, тваринницької та переробленої продукції.
 | Розвиток річкової логістики по Дунаю

структура

стан сфери

цілі

Очікувані показники

- **Розвиток меліоративних систем:** збільшення виробництва зернових +8 млн. тонн/рік, збільшення виторгу на \$2,5 млрд у рік, зайнятість +25 тис. робочих місць
- **Розвиток садівництва та ягідництва:** +49,8 тис. га ягідників, +230,7 тис. га садів, +8,4 тис. га горіхів, +6 тис. га теплиць, збільшення виторгу на \$6 млрд у рік, зайнятість +1168 тис. робочих місць,
- **Розвиток тваринництва:** + 500 тис. тонн м'яса птиці, +480 тис. тонн свинини, +160 тис. тонн яловичини, молока +1,8 млн тонн, 7 млрд шт яєць збільшення виторгу на \$2,7 млрд, зайнятість +50 тис. робочих місць
- **Розвиток біоенергетики:** +2 млрд м³ біогазу власного виробництва, зайнятість +8.8 тис. робочих місць, +1,4 млрд євро додаткового виторгу в рік
- **Розвиток переробки продукції рослинного походження:** зростання обсягів переробки +85%, збільшення виторгу до \$21 млрд
- **Повернення сільськогосподарських земель в обіг:** до \$ 1 млрд

Проекти

Фінансування жнив та посівної кампанії.

Блокада портів унеможлиблює реалізацію аграріями виробленої продукції, що залишає їх без необхідних коштів для проведення збиральної кампанії 2022 року, а також посівної кампанії 2022-2023 років. Проектом передбачається забезпечення аграріїв необхідною ліквідністю до розблокування портів та придбання тимчасових засобів зберігання.

Новий транспортний коридор до країн Балтії.

Різні стандарти європейської та української колій суттєво обмежує можливості експорту аграрної продукції в ЄС, у тому числі в напрямку порту Клайпеди, де є надлишок потужностей. Будівництво широкої залізничної колії по території Польщі дозволить збільшити експорт приблизно на 12 млн. тонн на рік.

Будівництво перевалочних комплексів та транскордонних терміналів на заході України.

- перевалочні потужності з ємністю одночасного зберігання не менше 1 млн. тонн, - збільшення перевалки продукції переробки на 12 млн тонн на рік;
- транскордонні термінали з потужністю 4 млн. тонн зернових та 1 млн. тонн олії на рік.

Розвиток річкового експорту агропродукції:

проектом передбачається модернізація портової інфраструктури: будівництво терміналів потужністю одночасного зберігання не менше 1 млн. тонн, Розвиток власного торговельного флоту: придбання, довгостроковий фрахт або кредитування будівництва не менше 100 суден. реалізація проекту призведе до збільшення потенціалу експорту на 12 млн. тонн плодоовочевої продукції та продукції переробки, валютна виручка зросте на \$ 18 млрд. на рік.

Проекти

Розвиток меліоративних систем:

кліматичні зміни вимагають швидких рішень щодо збереження сільського господарства. Зрошення дозволяє збільшити врожайність на 100%. Проектом передбачається будівництво нових зрошувальних систем на площі 1 млн. га та систем дренажу (осушення) на площі 500 тис. га.

Фловоочева Україна:

Внаслідок війни втрачено 25% площ ягідників, 20% площ садів. Україна продовжує залишатися нетто-імпортером овочів, плодів та ягід. Проектом передбачається відновлення/закладення нових ягідників на площі 49,8 тис. га, нових садів - 230,7 тис. га, горхів - 8,4 тис. га., теплиць - 6 тис. га

Експортна фабрика продовольства:

Щорічно Україна втрачає від \$50 до \$250 на кожній тонні проданої сировини через недостатній рівень переробки. Проект передбачає зростання обсягів переробки на 85% з поточного рівня 20,1 млн т/рік до 38,8 млн т/рік в 2030 р. та збільшення виробництва крохмалю, клітковини, лецитину, спецжирів, протеїнового концентрату, ізоляту тощо.

Біоенергетична незалежність:

Україна може виробляти близько 2 млрд. м кубічних біометану. Проектом передбачається будівництво 333 комплексів із переробки органічних відходів та силосу у біометан.

М'ясо-молочна незалежність:

Невпинне скорочення поголів'я тварин призвело до зростання імпорту до 30% обсягу ринку. Проектом передбачається збільшення на 64% виробництва свинини, на 59% виробництва яловичини, на 36% виробництва м'яса птиці, на 50% виробництва яєць та на 20% виробництва молока.

Повернення сільськогосподарських земель в економічний обіг:

В результаті бойових дій вже пошкоджені близько 5% земель сільськогосподарського та пов'язаного з ним призначення. Їх розмінування, рекультивация та, у разі необхідності, консервація, дадуть економічний ефект в розмірі близько \$1 млрд на рік.

Проекти

Оперативне відновлення АПК після війни:

Експерти ФАО оцінили потенційну пряму шкоду сільськогосподарським активам України з початку війни у \$6,5 млрд. Сюди входить зруйнована іригаційна інфраструктура, сховища, техніка та інше сільськогосподарське обладнання, портова інфраструктура, теплиці, польові культури, тваринництво та переробні підприємства. Проектом передбачається відновлення робоздатності близько 10,5 тис. підприємств у галузі АПК.

Євроінтеграція:

Виконання зобов'язань щодо впровадження ключових реформ в рамках Угоди про асоціацію та Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС в частині санітарних та фітосанітарних заходів до 2024 року включно потребує продовження існуючих та започаткування нових проектів технічної допомоги по розробці відповідного законодавства, а також активного залучення національних експертів.

Розвиток насінництва:

рослинництво в Україні має значну залежність від імпортованого насіння - близько 40% гібридного насіння імпортується. Проектом передбачається будівництво заводів потужністю близько 4 млн. посівних одиниць.

Картографування території України та впровадження Національної інфраструктури геопросторових даних:

проектом передбачається проведення зйомки та створення актуальної картографічної основи всієї території України. Наповнення Національного геопорталу.

Комплексне планування просторового розвитку та використання земель на території громад:

Розробка комплексних планів забезпечить сталий розвиток територій з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів, зменшення ризиків корупції і залучення інвестицій. Проектом передбачається створення комплексних планів просторового розвитку територій всіх 1469 громад.

Сприяння переходу агропродовольчого сектору до "зеленого" зростання є необхідною частиною підготовки до вступу у ЄС.

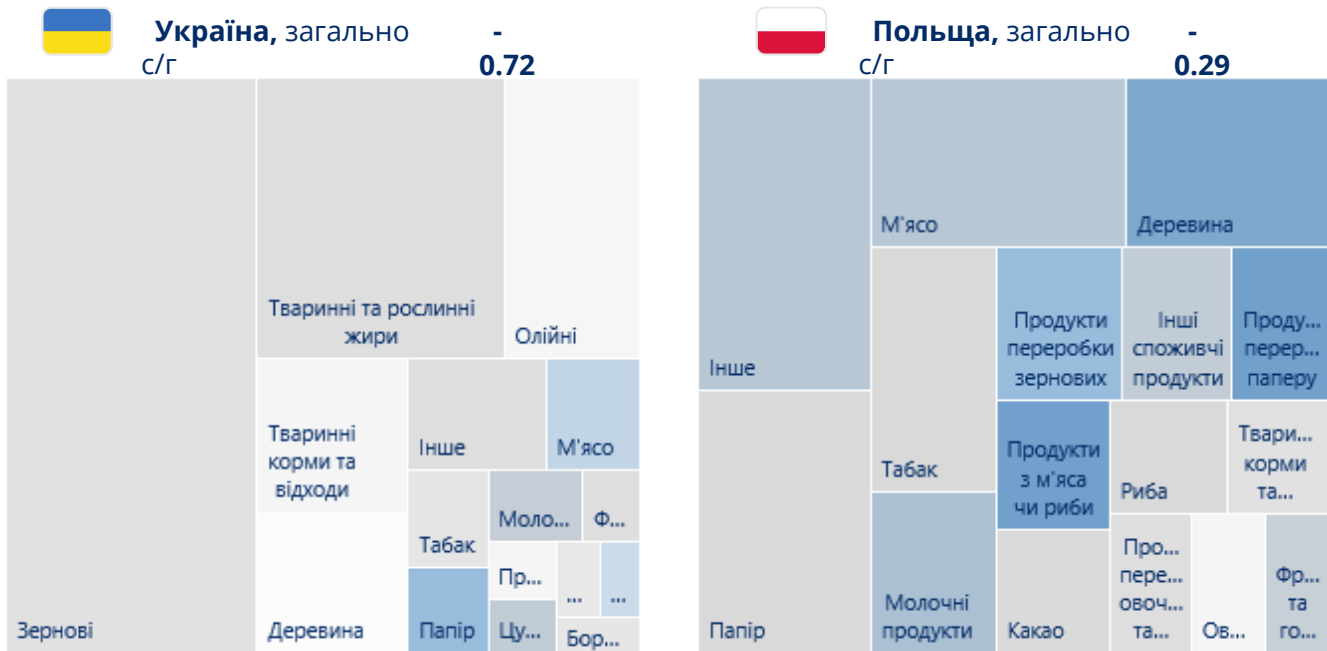
Проектом передбачається створення сприятливого середовища для відновлення та зростання сільського господарства при переході до кліматично нейтральних технологій.

Сільськогосподарська продукція України має нижчий індекс складності продукції, ніж польська, що частково пояснює нижчу вартість експорту

Індекс продуктової складності

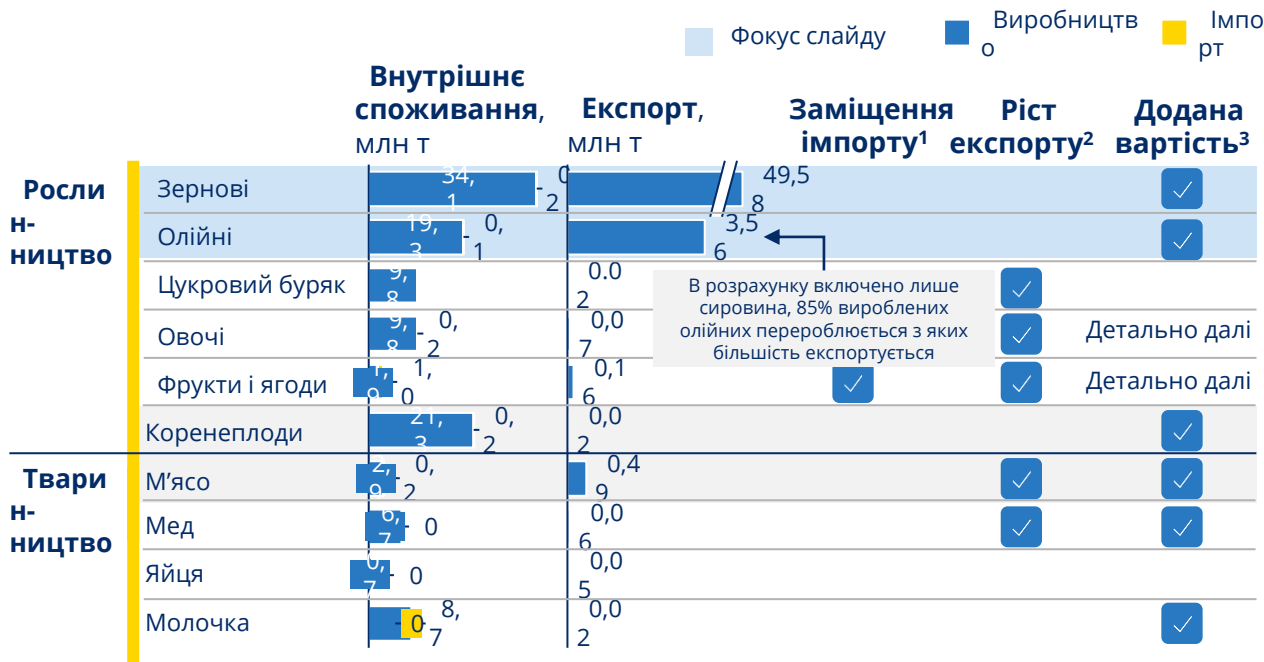

Індекс складності експортної продукції сільського господарства

- Індекс складності продукту (PCI) — це показник, який визначає різноманітність і складність виробничих ноу-хау, необхідних для виробництва продукту
- Складність української продукції нижча за польську, а це означає, що її виробництво використовує менше технологій та переробки, а отже, нижчої доданої вартості

Сільськогосподарські галузі можна було б розвивати через збільшення частки переробки

Ініціативи переробки зернових

Ініціатива	CAPEX, млрд дол
Переробка пшениці (5.2 млн т)	3.3
Переробка кукурудзи (5.3 млн т)	5.7
Переробка сої (1 млн т)	0.5
Переробка ріпаку (0.95 млн т)	0.5
Переробка інших зернових та олійних (0.5 млн т)	0.2

1. Імпорт >30% споживання | 2. Ціна вища ніж середня ціна теперішнього експорту | 3. висока доля експорту сировини (>10%)

2: Розвиток плодоовочевої промисловості сприятиме підвищенню вартості українського ринку сільського господарства

Ініціативи	CAPEX, млрд дол
Фрукти (садівництво, +230 тис га)	6
Ягідництво (+50 тис га)	1
Ягідництво (+8 тис га)	0.2